

**De kracht van meertaligheid in
het hoger onderwijs: troeven,
kansen en uitdagingen**

Steven Delarue – steven.delarue@stad.gent

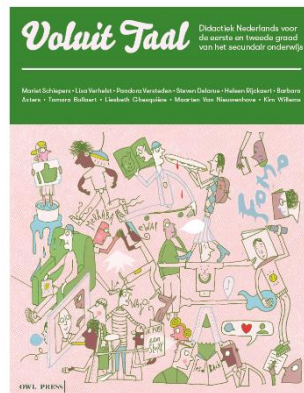

UNIVERSITEIT
GENT

FONDS

www.tijdschriftfonds.be

Onderwijs
centrum.gent

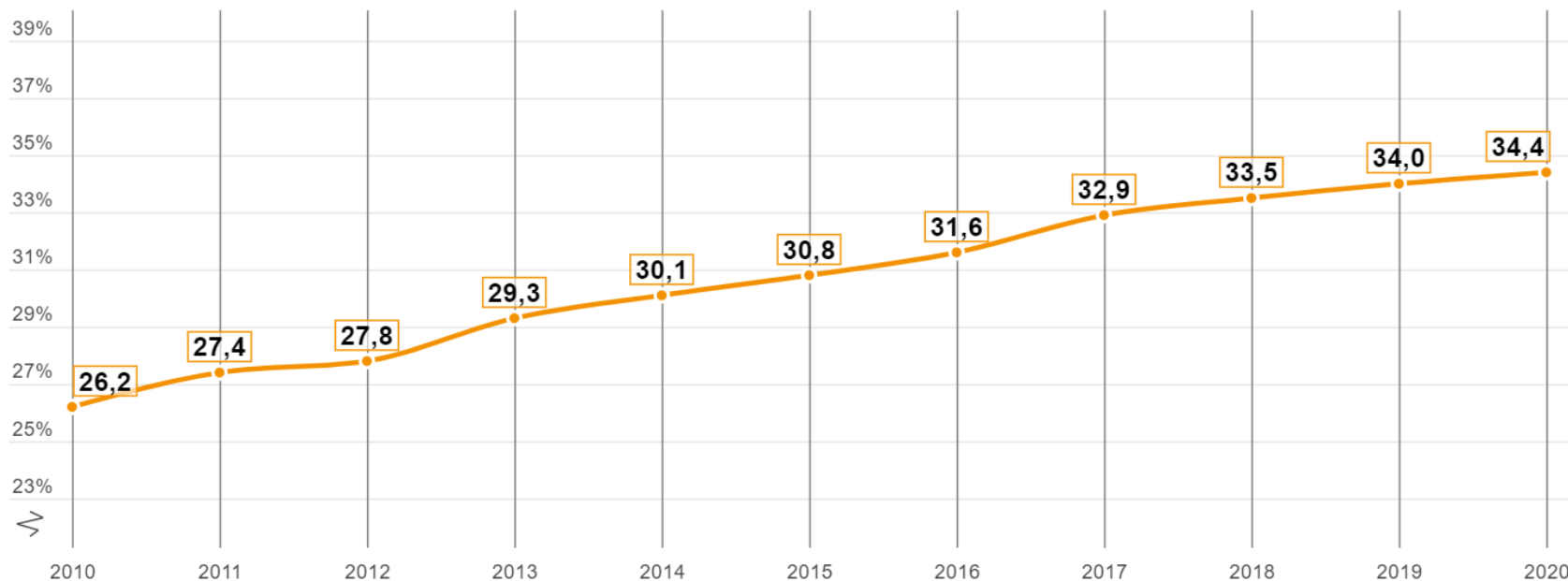
Drie kernboodschappen

1. Een **breed perspectief** op taal en talige diversiteit is een kracht en een troef in het hoger onderwijs... en ook steeds meer een noodzaak.
2. **Meertalige leeromgevingen** zijn dé voedingsbodem voor sterk onderwijs, ook (en misschien vooral) in hogescholen en universiteiten.
3. Maak van elke lesgever in het hoger onderwijs een **talenbewuste lesgever**.

Meertaligheid is een realiteit

Thuis taal niet Nederlands - basisonderwijs - Gent, % leerlingen

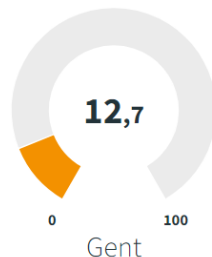
<https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/onderwijs>

Meertaligheid is een realiteit

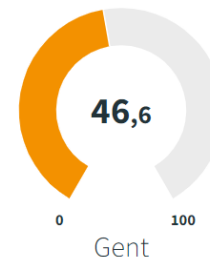
SECUNDAIR ONDERWIJS

Thuis taal niet Nederlands ASO
% leerlingen

2020

Thuis taal niet Nederlands BSO
% leerlingen

2020

**“taal, taal en nog eens
taal”**

**“Nederlands, Nederlands,
Nederlands”**

Ambivalente houding tegenover standaardtaal

BELANG VAN STANDAARDTAAL

- Sterk benadrukt door (bijna) alle leerkrachten
- Echo's van het taalbeleid: "elke leerkracht is een taalleerkracht"

(PERCEPTIE VAN) EIGEN TAALGEBRUIK WIJKT DAARVAN AF

- "Gebruikt u standaardtaal wanneer u lesgeeft?"
- "Ja maar...", "Nee maar..."
→ verschillende strategieën

Ambivalente houding tegenover standaardtaal

BELANG VAN STANDAARDTAAL

- Sterk benadrukt door (bijna) alle leerkrachten
- Echo's van het taalbeleid: "elke leerkracht is een taalleerkracht"

cognitieve dissonantie

(PERCEPTIE VAN) EIGEN TAAUGEBRUIK WIJKT DAARVAN AF

- "Gebruikt u standaardtaal wanneer u lesgeeft?"
- "Ja maar...", "Nee maar..."
→ verschillende strategieën

1. Strategieën gericht op de *leerlingen*

Als ik vermoeid/
boos/... ben,
lukt het niet

2. Strategieën gericht op de *leerkracht*

Leerlingen
verwachten het,
het is m'n taak

3. Strategieën gericht op de *relatie
tussen leerkrachten en leerlingen*

4. Strategieën gericht op *hiërarchie in
het takenpakket van leerkrachten*

Het hindert de
spontaniteit /
natureel /
dynamiek

5. Strategieën gericht op de *perceptie van taalvariëteiten*

Het zorgt
afstand met de
leerlingen

6. Strategieën gericht op *verbreding
van acceptabel taalgebruik in de klas*

Zolang het geen
dialect is,
verstaanbaar is,...

7. Strategieën gericht op de *samenleving buiten de school*

Standaardtaal en talige diversiteit in het onderwijs

Hoe gaan we in het onderwijs om met het Standaardnederlands, taalvariatie en meertaligheid? Dat is een belangrijke en actuele kwestie, die vraagt om verstandig beleid. Om die vraag te beantwoorden heeft het Algemeen Secretariaat van de Taalunie een commissie van experts om advies gevraagd.

De adviescommissie 'Standaardtaal en talige diversiteit in het onderwijs', bestaande uit Nederlandse en Vlaamse deskundigen op het terrein van onderwijs, onderwijsbeleid en onderzoek naar taalvariatie en meertaligheid, bezorgde in maart 2020 haar advies aan het Algemeen Secretariaat van de Taalunie.

Volgens de commissie is het onderwijs dé plek waar leerlingen in aanraking komen met het Standaardnederlands, de taal die hun de meeste kansen biedt voor de toekomst. Dat houdt echter niet in dat andere talen en variëteiten geen rol kunnen of mogen spelen in de onderwijscontext. De commissie schetst een ideale situatie waarin aandacht voor de standaardtaal en voor alle andere talen en variëteiten van leerlingen samen kunnen gaan en elkaar zelfs kunnen versterken. Voor het bereiken van die situatie geeft de commissie adviezen.

- > “Het Standaardnederlands dient voor alle leraren de eerste keuze te zijn als instructietaal en als omgangstaal in een didactische context.”
- > *Maar ook:* positieve aandacht voor talige diversiteit, werken aan attitudevorming, respect voor andere variëteiten en talen, ruimte ervoor in de les, didactische voordelen van meertaligheid benutten, beleid voeren rond meertaligheid, rekening mee houden in klaspraktijk en leermiddelen,...

Een eentalige ideologie (“enkel Nederlands”) heeft impact op:

- Het taalbeleid
- De percepties van lesgevers
- De beeldvorming van lesgevers over studenten/leerlingen
- Het handelen van lesgevers

Een 'gebid' is geen 'gebit': taalfouten wijzen op tekort aan tekstbegrip

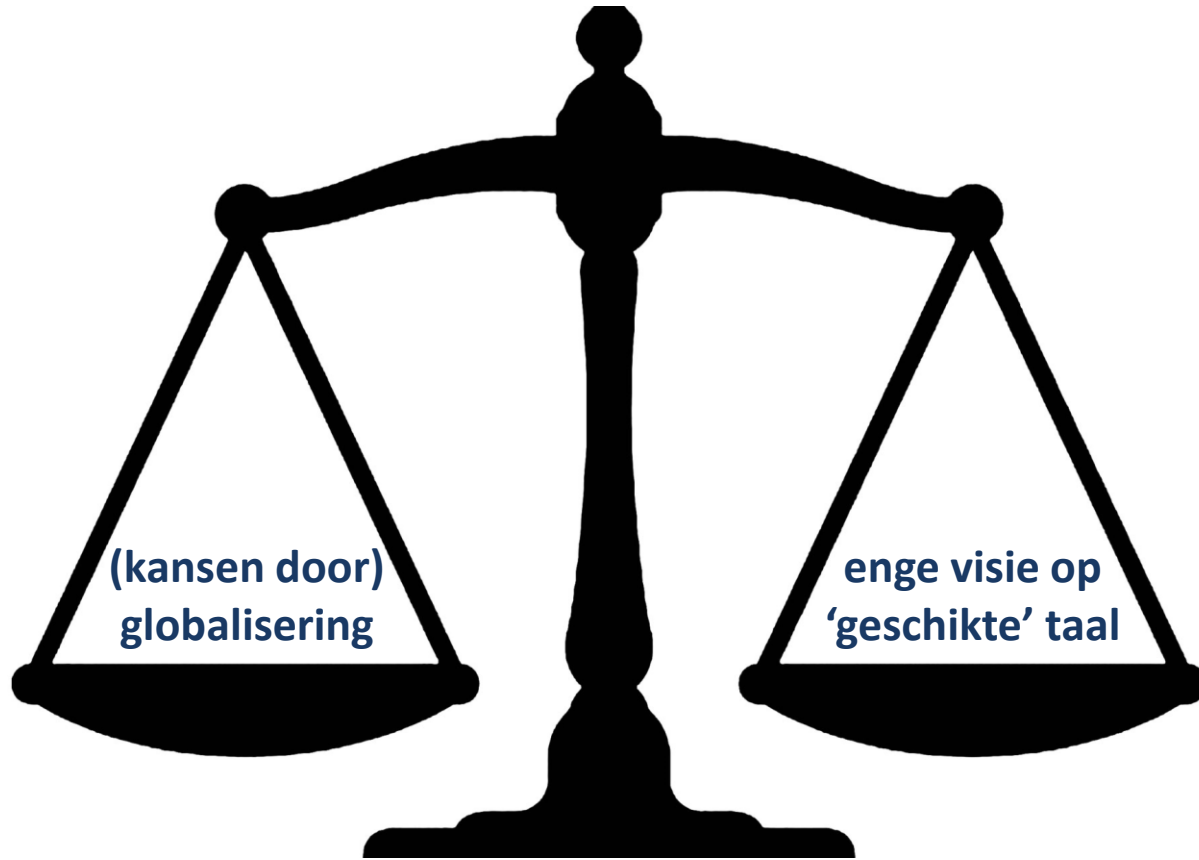
HOGER ONDERWIJS Professoren krijgen wat te lezen tijdens het verbeteren van examens. Maar het gaat verder dan dat. Studenten komen moeilijker tot redeneren en kennen vaak academisch taalgebruik niet. Hoe gaan professoren daarmee om?

De Standaard, 6 februari 2023

Zwak Nederlands van studenten is onacceptabel

Hoe beter de taalvaardigheid, hoe korter de studieduur. Een stevige aanpak is om meer redenen dringend nodig, betoogt **Carel Jansen**.

Trouw, 30 januari 2023

**(kansen door)
globalisering**

**enge visie op
'geschikte' taal**

Over politiek

Alicja Gescinska

is schrijfster en filosofe aan de Universiteit van Buckingham.
Ze is ook voorzitter van PEN Vlaanderen en VUB Fellow.
Haar column verschijnt tweewekelijks.

Verenging door verengelsing

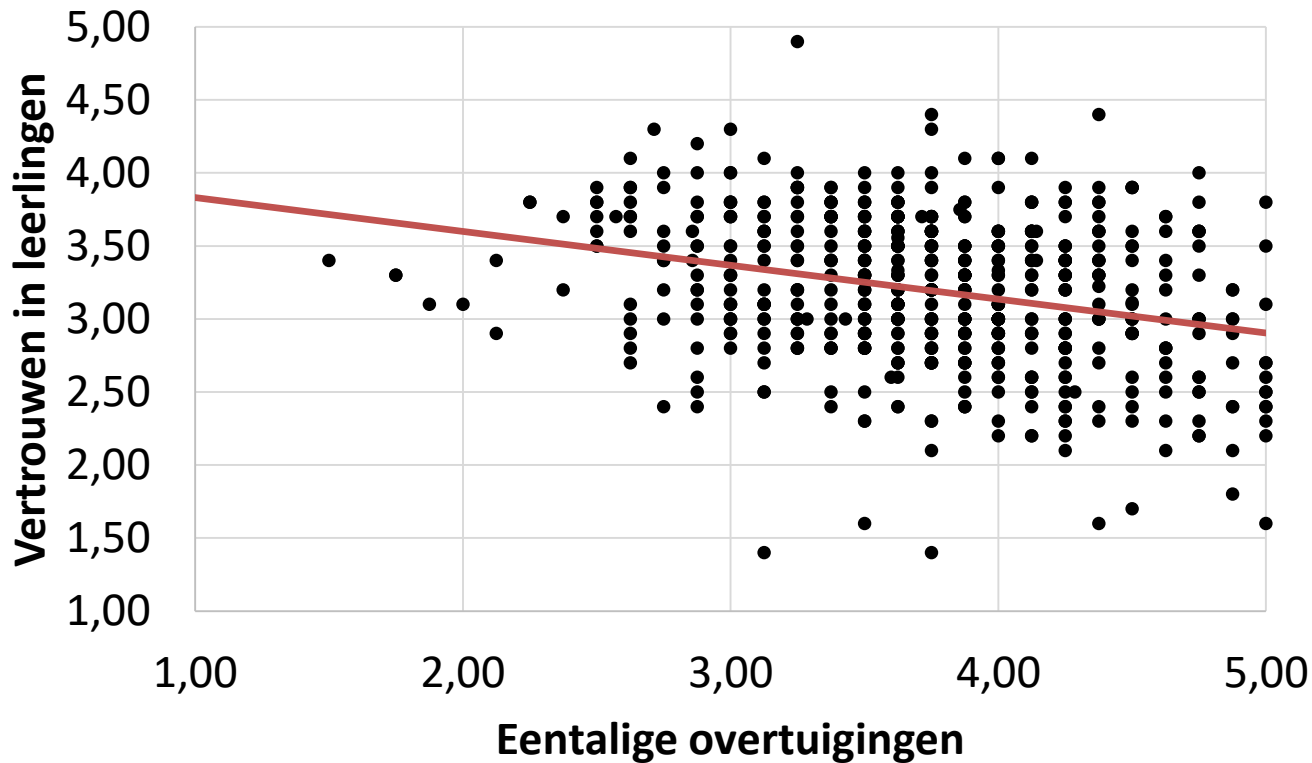
Stelling

% (Vol.)
akkoord

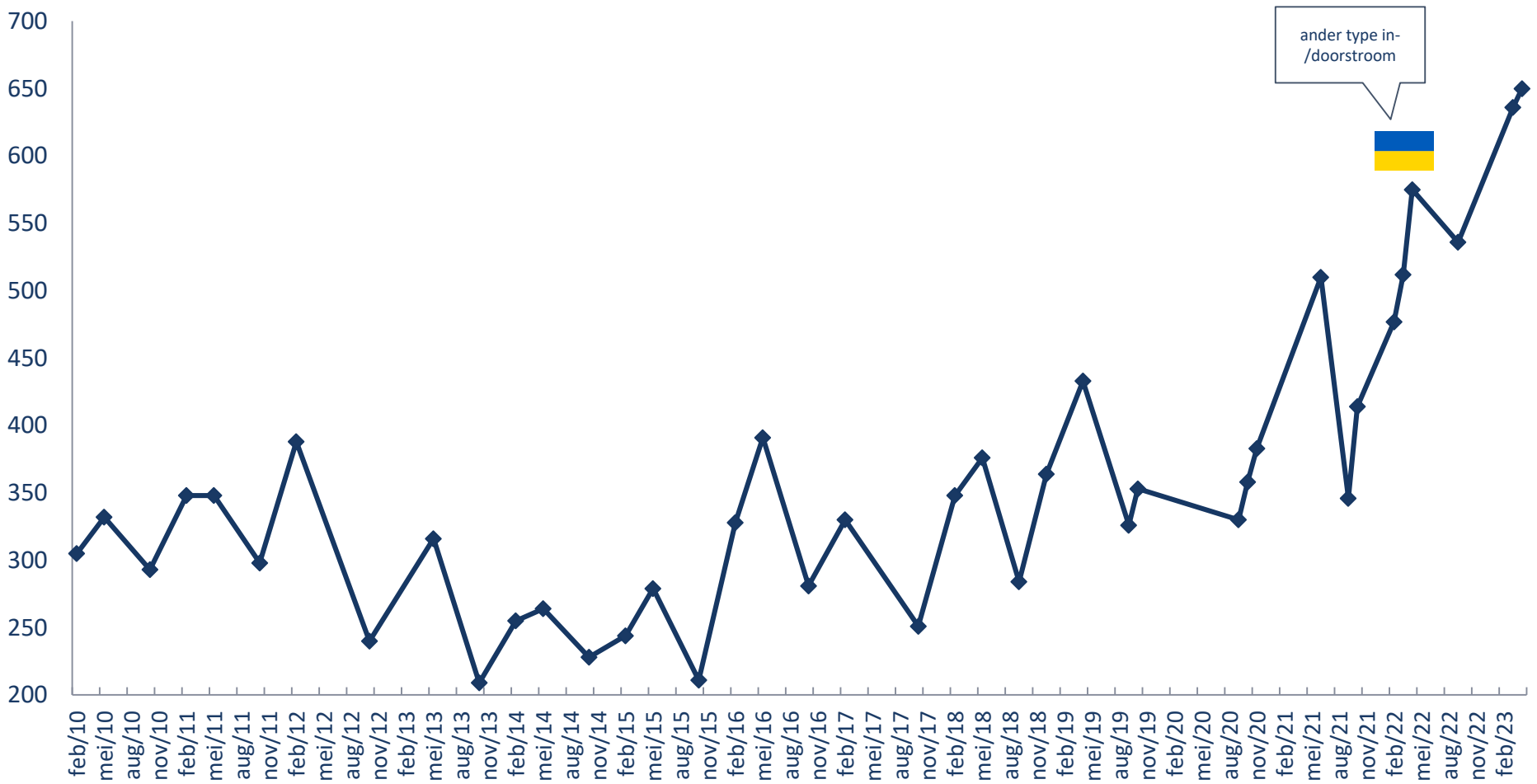
Anderstalige leerlingen zouden op school onderling geen vreemde taal mogen spreken. 77.3%

De belangrijkste reden van de schoolachterstand van anderstalige leerlingen is hun gebrekkige kennis van het Nederlands. 78.2%

Het is in het belang van de anderstalige leerlingen als er straffen worden toegekend voor het spreken van de moedertaal op school. 29.1%

Sterke correlatie tussen monolinguale overtuigingen van leerkrachten ('enkel Nederlands') en het vertrouwen dat ze hebben in leerlingen.

—◆— Aantal leerlingen ingeschreven in Gentse OKAN-scholen

ander type in-/doorstroom

Woorden als ‘anderstalig’, ‘taalzwak’, ‘taalachterstand’ zijn niet onschuldig

Eos Blogs Psyche & Brein

Waarom ik de term ‘anderstalig’ uit mijn vocabulaire heb geschrapd

Sterktes in het hoger onderwijs...

> Vaak een **goed ontwikkeld en sterk gedifferentieerd taalaanbod Nederlands**, maar bereiken we met voorbereidingsprogramma's en cursussen academisch Nederlands wel voldoende?

Een hoger diploma halen? Volg dan ons voortraject.

- Je studeert intensief academisch Nederlands.
- Je krijgt advies over studiemethode: Hoe studeer je efficiënt? Hoe ga je om met stress?
- Je leert het onderwijssysteem kennen: Welke opleidingen kan ik volgen? Hoe schrijf ik in?
- Je kan Engels, wiskunde, fysica en chemie opfrissen als je dat wil.
- Je volgt soms al vakken van een opleiding aan de hogeschool of universiteit.

... maar zeker ook groeikansen

- > Nog veel kansen tot **valorisatie van meertaligheid** van studenten (en wegnemen van drempels)
- > Op de **arbeidsmarkt** is die omslag (door de huidige krapte) wel al veel meer gemaakt

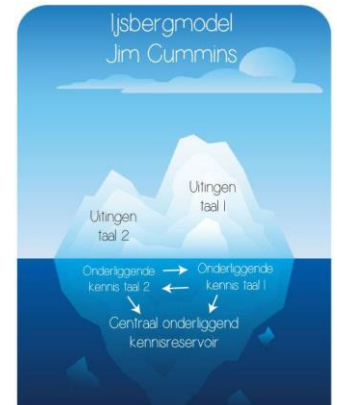

Tijd om te evolueren naar *meertalige* leeromgevingen

> Talen staan elkaar niet in de weg, maar **versterken elkaar** (linguïstische interdependentie, transfer tussen talen)

> Belang van valorisatie van meertalige **competenties** (bv. kunnen inzetten in curriculum en praktijk, inzet van technologische hulpmiddelen, kwalificatie halen voor thuis-/moedertaal,...)

> Functioneel meertalig leren: belang en kracht van een meertalig sociaal interactiemodel (mèt sterke en blijvende rol voor het Nederlands)

gent:

Functioneel meertalig leren

“Het **strategisch** inzetten van de **meertalige repertoires** van de leerlingen in het leerproces om de kansen tot het **ontsluiten van kennis** te vergroten”

(Sierens & Van Avermaet 2014)

Kijkwijzer

functioneel meertalig leren

IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Checklist

functioneel meertalig leren

IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

stad.gent/functioneelmeertaligleren

Functioneel meertalig leren in het secundair onderwijs

- > Vraag naar **meer tips en ondersteuning** in secundair onderwijs
- > **Lerend netwerk** van leraren
- > **Website** met tips & tricks, inspiratie, werkvormen, lesvoorbeelden
- > **Kijkwijzer** voor leraren, **checklist** voor beleidsondersteuners

5 mythes rond functioneel meertalig leren (FML)

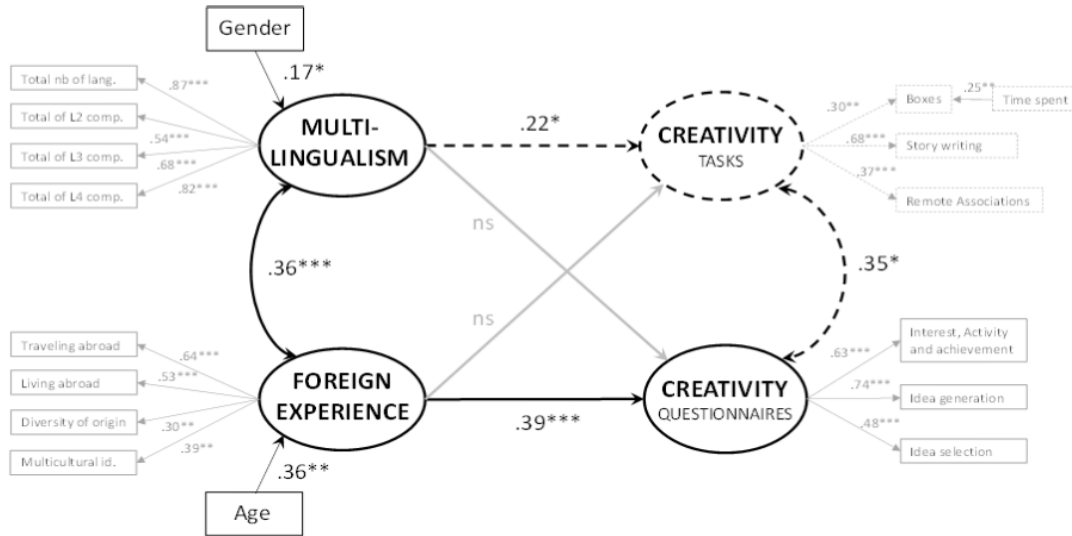
1. “Je moet je curriculum en je school-/lesorganisatie helemaal omgooien.”
2. “Inzetten op FML betekent de lat lager leggen en het niveau verder zien dalen.”
3. “Ik moet alle thuistalen in mijn klas beheersen om met FML aan de slag te gaan.”
4. “Ik begrijp niet wat ze onderling zeggen, maar ze zijn zeker niet met de les bezig.”
5. “FML inzetten is goed voor die ene groep leerlingen, maar de rest heeft er niets aan.”

5 mythes rond functioneel meertalig leren (FML)

- ~~1. “Je moet je curriculum en je school-/lesorganisatie helemaal omgooien.”~~
- ~~2. “Inzetten op FML betekent de lat lager leggen en het niveau verder zien dalen.”~~
- ~~3. “Ik moet alle thuistalen in mijn klas beheersen om met FML aan de slag te gaan.”~~
- ~~4. “Ik begrijp niet wat ze onderling zeggen, maar ze zijn zeker niet met de les bezig.”~~
- ~~5. “FML inzetten is goed voor die ene groep leerlingen, maar de rest heeft er niets aan.”~~

Nood aan meer onderzoek naar impact van meertaligheid (in HO) ... want het beschikbare onderzoek wijst op sterke voordelen

A model of creativity, multilingualism and foreign experience

Source
Fürst & Grin,
2018b: 522

meertaligheid

www.meertaligheid.be

Antwoorden op vragen over
omgaan met meertaligheid
in het onderwijs

Order indicatie van:
Anne de Craut, Meertaligheid
Brecht De Craut, Meertaligheid
Kees De Craut, Meertaligheid
© Meertaligheid, Meertaligheid in het Onderwijs, 2018

taal: **unie** meertaligheid **meertaligheid.nl**

Details of model fit: $\chi^2(DF=148)=217.3; p>.05; \chi^2/DF=1.48; RMSEA=0.057$ (95%CI = [0.04-0.073]); SRMR=0.078; CFI=0.87; TLI=0.86.
All coefficients are standardized. *: $p < .05$; **: $p < .01$; ***: $p < .001$. Sample size: solid lines: N=592; dashed lines: N=174.

Is enhanced
creativity a
valid argument
for advocating
multilingualism
in higher
education?

Ja.

“And universities would be well advised to keep clear of linguistic uniformity, privileging instead linguistic diversity.”

Elke lesgever een *talenbewuste lesgever*

- > Vanuit een **open en constructief (meer)talenbeleid**
- > Met voldoende specifieke en doorleefde **didactische bagage**
- > Op basis van de principes van (meertalig) **taalontwikkelend lesgeven**
- > Studenten helpen bij de (verdere) ontwikkeling van hun **taalcompetentie en hun bredere talige repertoire**

Taalcompetent in het hoger onderwijs
Kader

Taalcompetent in het
hoger onderwijs

Kader voor een
taalcompetentieversterkend
aanbod aan hogescholen en
universiteiten

Drie kernboodschappen

1. Een **breed perspectief** op taal en talige diversiteit is een kracht en een troef in het hoger onderwijs... en ook steeds meer een noodzaak.
2. **Meertalige leeromgevingen** zijn dé voedingsbodem voor sterk onderwijs, ook (en misschien vooral) in hogescholen en universiteiten.
3. Maak van elke lesgever in het hoger onderwijs een **talenbewuste lesgever**.

Taal en communicatie

... zijn **overal aanwezig**

... zijn **sterk bepalend**

... zijn **soms onvoldoende zichtbaar**

(Katrijn Maryns en July De Wilde, UGent)

Bedankt!

steven.delarue@stad.gent

Referenties

- Clycq, N., Timmerman, C., Van Avermaet, P., Wets, J. & P. Hermans (2014). *Oprit 14: naar een schooltraject zonder snelheidsbeperkingen*. Gent: Academia Press.
- Delarue, S. (2016). *Bridging the policy-practice gap: How Flemish teachers' standard language perceptions navigate between monovarietal policy and multivarietal practice*. Gent: Universiteit Gent.
- Fürst, G. & F. Grin, F. (2018). Multilingualism and creativity: an integrative approach, in F. Grin, L. Marác & N. Pokorn (ed.), *Advances in Interdisciplinary Language Policy*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, p. 509-529
- Hinskens, F., et al. (2020). *Standaardtaal en talige diversiteit in het onderwijs. Advies over de omgang met taalvariatie, meertaligheid en het Standaardnederlands in het onderwijs in Nederland en Vlaanderen*.